

7. Sommarjobb

- Skapa fler vägar till arbetslivet för unga

Juni 2013

Innehåll

Inledning.....	2
Unga drabbas hårdast av lågkonjunkturen	2
Unga som varken arbetar eller studerar.....	3
Antalet nyanmälda sommarjobb på Arbetsförmedlingen.....	6
Antalet nyanmälda sommarjobb per bransch	7
Feriejobb i kommuner och landsting sommaren 2013	8
LOs förslag på åtgärder	9
Statistisk bilaga Riket.....	9

Inledning

Att få ett sommarjobb innebär för många unga den första kontakten med arbetslivet. Det är inte bara en möjlighet att knyta kontakter och samla erfarenheter från arbetsmarknaden, utan också en chans att pröva på olika yrken som man kan tänka sig att arbeta med i framtiden. Förutom att vara en väg in till arbetsmarknaden för unga, är sommarjobben också en plattform för arbetsgivare att rekrytera arbetskraft och att inspirera unga att välja att arbeta inom just deras bransch i framtiden.¹

Arbetslösheten bland unga i Sverige har länge varit alarmerande hög. Samtidigt har studier nyligen visat att antalet unga som under lång tid varken arbetat eller studerat är hög. För att unga inte permanent ska hamna utanför arbetsmarknaden och samhällslivet måste fler vägar till jobb erbjudas unga. Det understryker vikten av framtida satsningar för att erbjuda unga sommarjobb, utbildning, yrkesintroduktion och arbetsmarkandspolitiska åtgärder som förbättrar deras möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden och i samhällslivet.

Följande rapport analyserar ungas situation på arbetsmarknaden i Sveriges olika län och kartlägger antalet anmälda sommarjobb till Arbetsförmedlingen inför sommaren 2013. Avslutningsvis föreslås en rad åtgärder som förbättrar ungas möjligheter att få ett sommarjobb och att etablera sig på arbetsmarknaden.

Unga drabbas hårdast av lågkonjunkturen

Unga drabbas hårdast av konjunktursvängningar. Mellan 2008 och 2009 minskade sysselsättningsgraden² bland befolkningen i åldersgruppen 20-24 år med 5, 6 procentenheter och med 2, 9 procentenheter i åldersgruppen 25-34 år. Det kan jämföras med att sysselsättningsgraden bland 35-54-åringar minskade med mindre 2 procentenheter och bland 55-64-åringar med bara 0,2 procentenheter. Det är också i de yngre åldrarna som återhämtningen i sysselsättningsgrad varit sämst.³

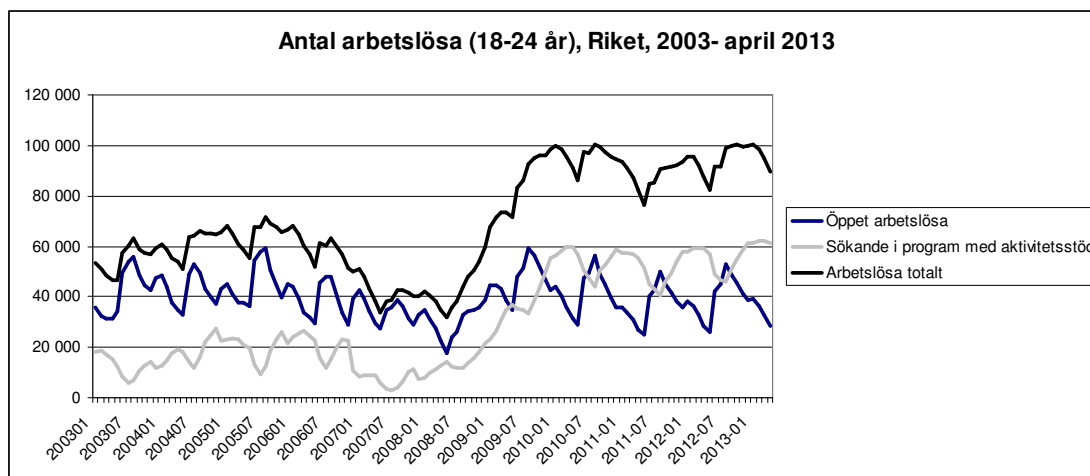
¹ SKL (Sveriges kommuner och landsting) talar exempelvis om s.k. *employer branding*, som handlar om att bygga sitt arbetsgivarvarumärke. Arbetsgivarens varumärke definieras av hur medarbetare, nuvarande och blivande, uppfattar arbetsgivaren. Sommarjobbet är ett utmärkt sätt för arbetsgivare att skapa ett gott rykte kring sin verksamhet för att underlätta framtida rekryteringar.

http://www.skl.se/vi_arbetar_med/arbetsgivarpolitik/attractiv-arbetsgivare/employer-branding

² Sysselsättningsgraden mäter andelen sysselsatta i procent av befolkningen i åldersgruppen.

³ LO, *Ekonomiska utsikter våren 2013*, 2013, s. 24.

Enligt arbetsförmedlingens statistik uppgick antalet inskrivna arbetslösa unga (18-24 år) till 89 406 i april 2013.⁴ Som diagrammet nedan visar, har antalet inskrivna arbetslösa unga sedan mitten av 2009 pendlat mellan 80- 100 000 personer. Mätt som andel av den registerbaserade arbetskraften⁵, uppgick andelen arbetslösa unga till 17,7 procent under 2012 enligt Arbetsförmedlingen. Det är en ökning med åtta procentenheter från 2008, då 9,7 procent av den registerbaserade arbetskraften i åldrarna 18-24 år var inskrivna som arbetslösa. Dessutom har antalet långtidsarbetslösa unga mångdubblats. I april 2013 hade över 4 200 unga varit arbetslösa i mer än 24 månader. Det är en ökning med flera hundra procent från 2006, då färre än 800 unga var långtidsarbetslösa i genomsnitt.⁶

Källa: Arbetsförmedlingen

Unga som varken arbetar eller studerar

Men det är inte bara i termer av arbetslöshet och sysselsättningsgrad som situationen bland unga är alarmerande. En nyligen publicerad rapport från Arbetsförmedlingen, *Ungdomar på och utanför arbetsmarknaden*, visar på en förfärande stor grupp unga som varken arbetar eller studerar (s.k. NEET)⁷. Att sakna sysselsättning tidigt i livet ökar kraftigt risken för långvarig utslagning, mycket på grund av avsaknaden av arbetslivserfarenhet. Att dessa unga dessutom inte studerar innebär att de inte heller förbättrar sitt humankapital och sina chanser att få ett jobb i framtiden. Etableringen på arbetsmarknaden och i samhällslivet försåras därmed ytterligare.

Arbetsförmedlingens rapport visar att det 2010 var drygt 191 000 unga i åldrarna 16-29 år som varken arbetar eller studerar. Det motsvarar 11,1 procent av befolkningen och innebär att mer än var tionde ung mellan 16-29 år varken arbetade eller studerade under 2010.⁸

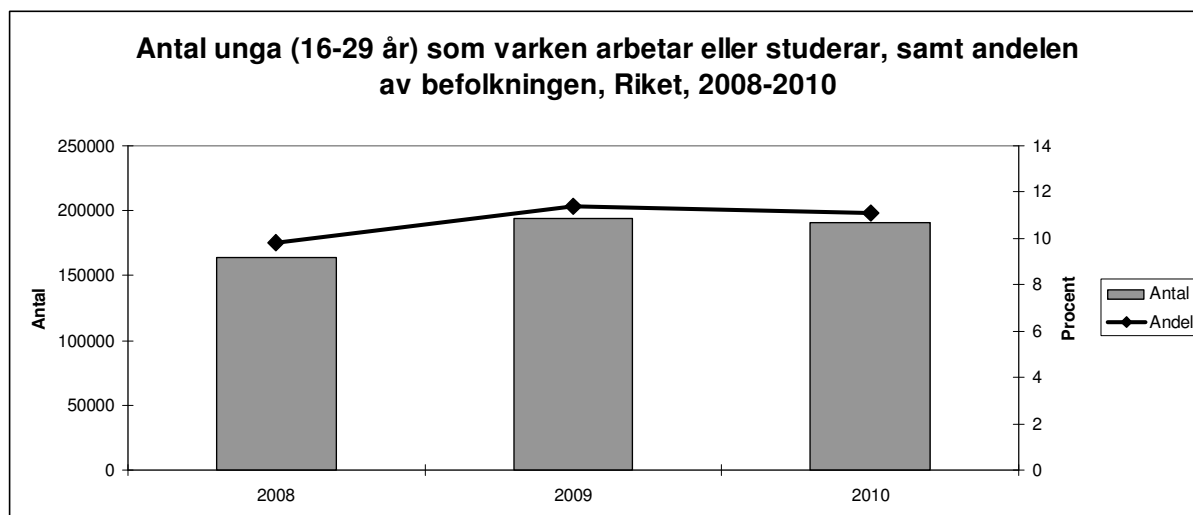
⁴ Arbetsförmedlingen definierar ”totalt inskrivna arbetslösa” som summan av antalet öppet arbetslösa och antalet som får aktivitetsstöd.

⁵ Den *registerbaserade arbetskraften* beräknas genom summan av antalet yrkesverksamma plus summan av öppet arbetslösa och antalet som får aktivitetsstöd. (Källa: Arbetsförmedlingen)

⁶ Med långtidsarbetslös avses att man i mer än 24 månader har varit öppet arbetslös eller sökande i program med aktivitetsstöd.

⁷ NEET - Not in Education, Employment or Training är en benämning på unga som varken studerar, arbetar eller praktiserar.

⁸ För att identifiera gruppen unga som varken arbetar eller studerar använder Arbetsförmedlingen i rapporten en modell som beräknar antalet unga 16-29 år som är folkbokförda i Sverige men som: inte haft inkomster som överskridit ett prisbasbelopp (42 400 kronor under 2010), inte varit registrerade på någon utbildning eller uppburit studerandeinkomst och som inte arbetspendlat till Danmark eller Norge. Eftersom statistik saknas för

Källa: *Ungdomar på och utanför arbetsmarknaden*, Arbetsförmedlingen, 2013-05-08, s. 26 och 69.

Rapporten visar på tydliga samband mellan att varken arbeta eller studera och kön, ålder, härkomst och utbildningsnivå:

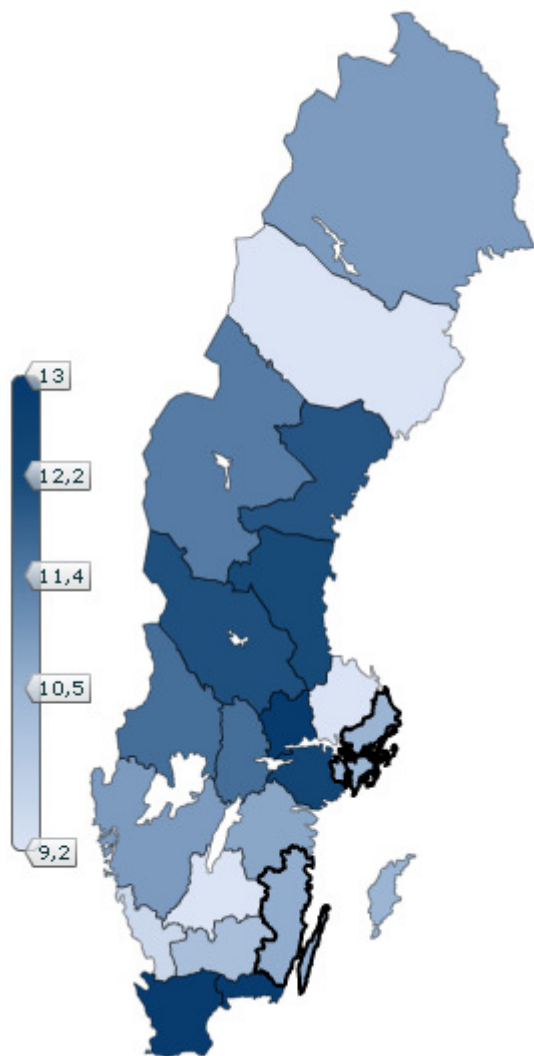
- **Andelen unga som varken arbetar eller studerar stiger med åldern.** I åldersgruppen 16-19 år är det 4 procent som varken arbetar eller studerar, medan motsvarande andel i åldersgruppen 20-24 år är 13 procent och 15 procent i åldersgruppen 25-29 år. Den största ökningen 2008-2010 har skett i åldersgruppen 20-24 år.
- **Andelen som varken arbetar eller studerar är högre bland utrikes födda:** var tredje ung som varken arbetar eller studerar är född utomlands, vilket kan jämföras med att de motsvarar 15 procent av befolkningen som helhet.
- **Fler kvinnor än män varken arbetar eller studerar**, vilket kan förklaras av att kvinnor i större utsträckning än män är hemma för omvårdnad av barn.
- **Unga med eftergymnasial utbildningsnivå är i mindre utsträckning (6 procent) utanför arbete och studier än grupper med lägre utbildningsnivå.**⁹

I riket som helhet var det alltså 11,1 procent av de unga i åldrarna 16-29 år som varken arbetade eller studerade under 2010. Andelen varierar stort över riket, vilket framgår av kartan och tabellen nedan: ju mörkare färg, desto högre andel. Generellt är andelen unga som varken arbetar eller studerar högre i Syd- och Mellansverige, och högst är andelen i Västmanland, Skåne och Blekinge med 13 procent. I Södermanland, Gävleborg och Dalarnas län var andelen över 12 procent under 2010. Lägst andel hade Uppsala, Jönköping och Västerbotten med cirka 9 procent unga som varken arbetar eller studerar.¹⁰

gränspendlingen med Finland, har de unga som arbetspendlar dit inte kunnat exkluderas från undersökningen. Detta gör att antalet unga som varken arbetar eller studerar överskattas i kommuner där arbetspendlingen till Finland är stor, såsom exempelvis Haparanda. *Ungdomar på och utanför arbetsmarknaden*, Arbetsförmedlingen, 2013-05-08, s. 8-9.

⁹ Arbetsförmedlingen, *Ungdomar på och utanför arbetsmarknaden*, 2013-05-08, s. 26-28.

¹⁰ Arbetsförmedlingen, *Ungdomar på och utanför arbetsmarknaden*, 2013-05-08, s. 36.

Antal och andel unga (16-29 år) som varken arbetade eller studerade 2010, procent av befolkningen

	Andel %	Antal
Blekinge Län	12,9	3385
Dalarnas Län	12,1	5674
Gotlands Län	10,5	1045
Gävleborgs Län	12,2	5716
Hallands Län	9,5	4855
Jämtlands Län	11,4	2467
Jönköpings Län	9,2	5658
Kalmar Län	10,6	4227
Kronobergs Län	10,2	3442
Norrbottnens Län	10,9*	4663*
Skåne Län	12,9	30116
Stockholms Län	10,5	39979
Södermanlands Län	12,4	5618
Uppsala Län	9,2	6410
Värmlands Län	11,6	5496
Västerbottens Län	9,2	4840
Västernorrlands Län	12	4723
Västmanlands Län	13	5757
Västra Götalands Län	10,9	32311
Örebro Län	11,6	5904
Östergötlands Län	10,7	8867
Riket	11,1	191153

Källa: Arbetsförmedlingen, *Ungdomar på och utanför arbetsmarknaden*, 2013-05-08, s. 67.

* Eftersom unga som arbetspendlar till Finland inte kunnat exkluderas från undersökningen, överskattas antalet unga som varken arbetar eller studerar i län med stor arbetspendling till Finland.

Arbetsförmedlingens rapport visar också att det 2010 fanns drygt 77 000 unga som inte arbetat eller studerat på tre år, vilket motsvarar 4,5 procent av befolkningen 16-29 år. Detta är unga som befinner sig i en särskilt svår situation och är i stort behov av stöd för att kunna etablera sig i arbete eller studier. Andelen som varken arbetar eller studerar är högst i åldersgruppen 25-29 år, med 6 procent av befolkningen. Ungar med endast förgymnasial utbildning är överrepresenterade. Var tredje ung som varken arbetat eller studerat mellan 2008-2010 var född i ett annat land än Sverige. Det kan jämföras med att de utgör 15 procent av befolkningen i åldersgruppen.¹¹

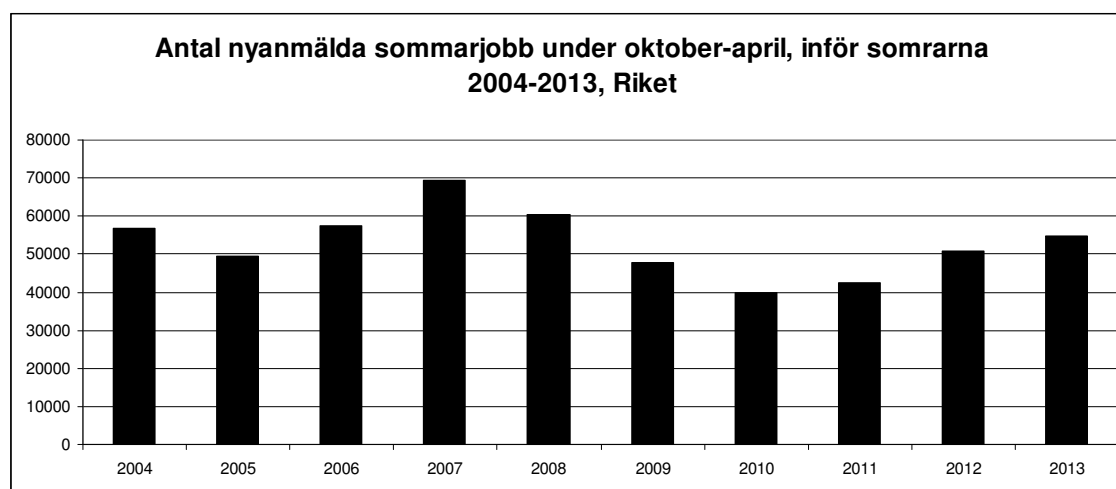
¹¹ Arbetsförmedlingen, *Ungdomar på och utanför arbetsmarknaden*, 2013-05-08, s. 33.

Antalet nyanmälda sommarjobb på Arbetsförmedlingen

Varje år anmäls omkring 50- 95 000 sommarjobb¹² till Arbetsförmedlingen. Dessa utgör dock långt ifrån alla sommarjobb som finns att söka eller som slutligen tillsätts. Att analysera och jämföra antalet sommarjobb som anmäls till Arbetsförmedlingen varje år ger därför en indikation på hur arbetsmarknaden ser ut, men ingen fullständig bild av hur många sommarjobb som finns. Eftersom benägenheten att anmäla sommarjobb till Arbetsförmedlingen varierar mellan olika branscher, kommer bilden av antalet anmälda sommarjobb vara olika fullständig för olika branscher.

Enligt Arbetsförmedlingens definition är ett ledigt sommarjobb en plats som är aktuell i perioden maj-september och omfattar högst tre månader. Av denna anledning är det sommarjobb som anmäls i oktober till april inför sommaren som här kommer att jämföras och analyseras.

Som diagrammet nedan visar har antalet nyanmälda sommarjobb sjunkit sedan finanskrisen 2008-2009. Inför sommaren 2013 anmäldes 54 745 sommarjobb till Arbetsförmedlingen mellan oktober och april, vilket är en ökning jämfört samma månader åren 2009-2012. Om vi jämför med de 70 000 sommarjobb som anmäldes till Arbetsförmedlingen i oktober-april inför sommaren 2007, handlar det dock om en minskning med 21 procent. Eftersom långt ifrån alla sommarjobb anmäls till Arbetsförmedlingen, bör jämförelser mellan åren dock göras med försiktighet, då fler faktorer än det faktiska antalet sommarjobb påverkar statistiken. Exempelvis varierar arbetsgivares benägenhet att faktiskt anmäla sommarjobb till Arbetsförmedlingen.

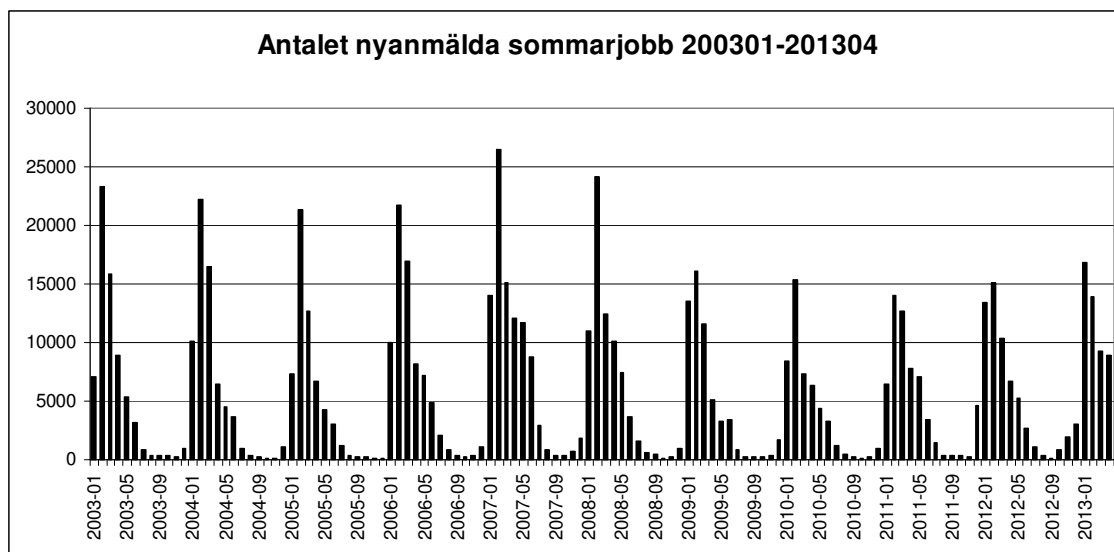
Källa: Arbetsförmedlingen, egna beräkningar

I relation till antalet unga är sommarjobben få. I december 2012 fanns 1 231 780 unga i åldrarna 15-24 år i Sverige.¹³ Det innebär att konkurrensen är hård om de 54 745 sommarjobb som anmäldes till Arbetsförmedlingen i oktober-april inför sommaren 2013: i snitt finns 4,4 sommarjobb anmälda på Arbetsförmedlingen per 100 unga i åldrarna 15-24 år.

¹² Med "sommarjobb" avses i föreliggande rapport vad Arbetsförmedlingen i sin statistik kodar som: " 02 = Ferieplatser/sommarvikariat. Platser aktuella under maj-september som har en varaktighet på högst tre månader, med eller utan krav på yrkesutbildning". <http://www.arbetsformedlingen.se/Om-oss/Statistik-prognoser/Fakta-om-statistiken/Definitioner-och-forklaringar.html>

¹³ Källa: SCB

Månadsstatistiken i diagrammet nedan visar att flest sommarjobb generellt anmäls i februari månad, en trend som dock bröts under början av 2013 då flest sommarjobb anmäldes i januari. Framförallt beror förskjutningen mot tidigare anmälda sommarjobb på beteendeförändringar hos offentliga arbetsgivare som efterfrågar vård- och omsorgspersonal.

Källa: Arbetsförmedlingen

Antalet nyanmälda sommarjobb per bransch

Som framgår av tabellen nedan, gällde 25 648 av de anmälda sommarjobben mellan oktober och april "vård och omsorgspersonal", vilket motsvarar 46,8 procent av samtliga anmälda sommarjobb.¹⁴ 5 334 anmälda sommarjobb, 9,7 procent, rörde "Sjukgymnast, sjuksköterskor och biomedicinska analytiker mm". 4 366 anmälda sommarjobb, 8 procent, rörde "Arbete utan krav på särskild yrkesutbildning".

¹⁴ Den höga andelen sommarjobb inom den vården speglar dels stora behov inom vården, dels att offentliga arbetsgivare är mer benägna att faktiskt anmäla sommarjobb till Arbetsförmedlingen.

Antal nyanmälda sommarjobb till Arbetsförmedlingen i oktober-april inför sommaren 2013, Riket

Yrkesområde	Antal	Andel %
1 Ledningsarbete	161	0,3%
21 Teknik- och datavetenskap m.m.	171	0,3%
222+223 Hälso- sjukvårdsspec, barnmorskor och sjuksköterskor	600	1,1%
23 Lärarare inom universitet, gymnasie- och grundskola	74	0,1%
24,221 Annat arbete som kräver teoretisk spec.kompetens	585	1,1%
31 Tekniker- och ingenjörarbete m.m.	224	0,4%
322-324 Sjukgymn, sjuksköterskor, biomed analytiker mm	5334	9,7%
33 Lärararbete som kräver kortare högskoleutbildning	188	0,3%
34,321 Annat arbete som kräver kortare högskoleutbildning	1650	3,0%
4 Kontors- och kundservicearbete	2163	4,0%
51 Service- och säkerhetsarbete	3769	6,9%
513 Vård- och omsorgspersonal m.fl	25648	46,8%
52 Försäljningsarbete inom detaljhandel m.m.	2964	5,4%
6 Arbete inom jordbruk, trädgård, skogsbruk och fiske	1717	3,1%
71 Gruv-, bygg- och anläggningsarbete	941	1,7%
72-74 Hantverksarbete inom tillverkning	758	1,4%
81 Processoperatörsarbete	1688	3,1%
82 Maskinoperatörs- och monteringsarbete	548	1,0%
83 Transport- och maskinförararbete	1196	2,2%
9 Arbete utan krav på särskild yrkesutbildning	4366	8,0%
Totalsumma	54745	100,0%

Källa: Arbetsförmedlingen

Feriejobb i kommuner och landsting sommaren 2013

Enligt SKL:s årliga prognos kommer cirka 63 000- 65 000 ungdomar erbjudas feriejobb i kommuner och landsting i sommar. I huvudsak är det ungdomar under 18 år som erbjuds feriejobb. SKL:s undersökning visar att kommunerna i Sverige erbjuder cirka 60 000 unga feriejobb, och att ytterligare 2 300 platser erbjuds av landsting. Tidigare års prognoser och uppföljningar indikerar att antalet feriejobb i kommuner och landsting blir något högre: inför sommaren 2012 var prognosen 55 000 – 60 000 ferieplatser och utfallet blev 68 000 platser.¹⁵

Vad gäller de feriejobbspplatser som kommuner erbjuder, är det framförallt elever som går ut nian samt går på första och andra året i gymnasieskolan som feriejobben vänder sig till. En del kommuner vänder sig också till elever som avslutat gymnasiet och elever som gått ut åttonde klass. Landstingen vänder sig främst till något äldre elever, framförallt gymnasieelever. I jämförelse med kommunerna erbjuder landstingen i större utsträckning platser även till unga som avslutat gymnasiet, vilket hänger ihop med karaktären på de jobb som finns inom landstingen.¹⁶

¹⁵ Enkäten som ligger till grund för SKL:s prognos skickades ut till landets samtliga kommuner. 210 kommuner svarade, vilket ger en svarsfrekvens på 72 procent. 193 kommuner svarade på samtliga frågor, vilket sänker svarsfrekvensen till 66 procent. Källa: *Prognos för antalet kommunala feriejobb sommaren 2013*, Tor Hatlevoll, SKL, 2013, 2013-03-07

¹⁶ *Prognos för antalet kommunala feriejobb sommaren 2013*, SKL, 2013, s. 3.

LOs förslag på åtgärder

Garanterar alla 17-åringar sommarjobb

Att få ett sommarjobb innebär för många unga den första kontakten med arbetslivet och en möjlighet att samla erfarenheter och knyta kontakter inför framtida jobsökande. Att garantera alla 17-åringar i hemkommunen ett sommarjobb är en enkel, konkret och lönsam investering för att förbättra ungas möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden efter gymnasieutbildningen. Samtliga av Sveriges kommuner bör därför ta ansvar för att garantera åtminstone alla 17-åringar ett sommarjobb.

Fortsätt arbetet med yrkesintroduktion för unga - i Jobbpaktens anda

Ambitionen med Jobbpakten mellan regeringen och arbetsmarknadens parter om att införa yrkesintroduktionsanställningar, var att underlätta ungas inträde på arbetsmarknaden och skapa 30 000 nya jobb för unga. En central del i Jobbpakten var en yrkesintroduktion för dem som har svårt att få jobb efter gymnasiet. Grundtanken bygger på att unga ska kunna jobba 75 procent av tiden och ägna resterande tid åt utbildning. Full lön utgår då för de arbetade timmarna, det vill säga minst 75 procent av den avtalsenliga heltidslönen. Sedan Svenskt Näringsliv sagt nej till Jobbpakten fortsätter förhandlingarna om yrkesintroduktion nu på bransch- och förbunds nivå. Introduktionsavtal har redan tecknats inom en rad branscher, ett arbete som bör fortsätta för att skapa fler vägar för unga in till arbetslivet.

Garanterar jobbinsatser för arbetslösa unga inom 90 dagar

LO ställer sig bakom kravet på en 90-dagarsgaranti för unga som innebär att unga ska erbjudas insatser redan från första dagen i arbetslöshet och att alla arbetslösa unga garanteras en utbildning, en praktikplats eller arbete att gå till inom 90 dagar. 90-dagarsgarantin antogs av Socialdemokraternas kongress i april på initiativ av SSU.

Statistisk bilaga Riket

	Antal anmälda sommarjobb på Arbetsförmedlingen (oktober-april, 2012/2013)	Antal anmälda sommarjobb (oktober-april) per 100 unga i befolkningen (15-24 år)	Antal inskrivna arbetslösa unga (18-24 år) på AF, april 2013	Antal unga som varken arbetat eller studerat under 2010 (16-29 år)	Andel unga som varken arbetat eller studerat under 2010, procent av befolkningen 16-29 år	Antal unga (16-29 år) som varken har arbetat eller studerat åren 2008-2010 (alltså 3 år i rad)	Andel unga (16-29 år) som varken har arbetat eller studerat åren 2008-2010 (alltså 3 år i rad), procent av befolkningen
Riket	54745	4,4	89406	191153	11,10%	77 293	4,50%

Källa: Arbetsförmedlingen, SCB, egna beräkningar